

AUTOMATA KÖNYV- KÖZÖSSÉG

Szöveg: **Farkas Anita**
Fotó: **Muray Gábor**

Ma már megszokott kép, hogy metrómegállóiban kamaszok állnak sorba könyvmasinák előtt. A Poket-mozgalom három év alatt bebizonyította, hogy a digitális világon túl igenis van élet, és nincs jobb, mint jó könyvekről jól beszélgetni.

Kóla, csoki, instant kávé – hosszú ideig leginkább ezekért dobtunk be pénzt a forgalmasabb helyeken, metróállomásokon található automatákba. Egészen 2018. április 11-éig. Ekkor, a magyar költészet napján adták át a budapesti Madách téren, az Örkény Színház előtt az első Poket-automatát, benne öt magyar író műveinek (Szerb Antal: *Utas és holdvilág*, Esterházy Péter: *„És mesélni kezdtem”*, Molnár Ferenc: *A Pál utcai fiúk*, Csáth Géza: *Egy elmebeteg nő naplója* és Krúdy Gyula: *Ady Endre éjszakái*) zsebkönyv méretű kiadásával, megfizethető, ezerforintos egységáron. A testi szükségletek kielégítése helyett a lelkiekre koncentráló könyvautomata ötlete Vecsei H. Miklós színész fejéből pattant ki egy nagy ívű olvasás-

népszerűsítő és közösségformáló projekt részeként. Az egyre bővülő kínálatú Poket-automatákkal ma már szinte az országban találkozhatunk, a kezdeményezésből mozgalom lett, ami messze túlmutat a letisztult borítójú, színes könyvecskék szimpla megvásárlásán.

MINDIG KÉZNÉL

„A Poket egy olyan ráeszmélés során indult el, ami Miklósnak és nekünk, a csapat későbbi tagjainak is a saját tapasztalatunk volt. Sokat utaztunk tömegközlekedéssel, és főleg a saját tizen-, huszoneves generációnk tagjain azt láttuk, hogy zavarban vannak, sőt kifejezetten feszengenek a csendtől, attól, hogy csak úgy üljenek inger nélkül akár két

megálló között. Ezért inkább előveszik a telefonjukat, és ha nem is minden esetben, de sokszor céltalanul nyomkodják” – mesél a kezdetekről Horváth Panna, a Poket kommunikációs vezetője. Ebből a megfigyelésből született meg aztán az a gondolat, hogy ha a fiatalok amúgy is a zsebükbe nyúlnak rögtön a felszállás után, miért ne találhatnának ott valami olyan dolgot, ami nem csupán unaloműzésre, időtöltésre jó, hanem hozzá is tesz valami értékeset a lelkükhöz, a személyiségükhöz. Így talán megfordulhat a dolog, és a negyedóra buszozás már nem nyűg lesz, hanem jó alkalom egy rövid fejezet, egy novella vagy néhány vers elolvasására. Ezért olyan fontos a Poket-könyvek kis mérete: mivel ezek a kabát- vagy nadrágzseb-

ben is könnyedén elférnek, és nem a hátizsákból, táskából kell előbányászni őket néhány pernyi olvasás kedvéért, szó szerint mindig kéznél vannak.

MISSZIÓK ÉS NAGYKÖVETEK

A forma önmagában persze nem lenne elég az olvasási kedv fellendítéséhez, a tartalom legalább ugyanennyire fontos. Vecsei H. Miklós ezért még az indulás előtt felkérte Grecsó Krisztiánt irodalmi vezetőnek, ők ketten állították össze azt a nagyjából hatvankötetes listát, amely ma is a válogatás gerincét alkotja. Hozzájuk csatlakozott Kiss-Benedek Kristóf grafikus, aki megtervezte a kezdő sorozat, illetve az automata kinézetét, és művészeti vezetőként máig a teljes arculatért felel. A szűkebb-tágabb baráti körből pedig hamarosan kinőtt az az állandó kis csapat, amelynek tagjai másodállásban, ám annál nagyobb lelkesedéssel dolgoznak évek óta ezért a mindannyiuknak oly fontos ügyért.

„A Poket nekünk szerelemprojekt, már-már misszió. És szerencsére ezt a fajta tüzet látjuk a nagyköveteinken is; ők azok a neves, a szakmájukban elismert emberek, akik az egyes köteteket valamilyen személyes viszonyulásuk okán ajánlják a közönségnek. Egészen érdekes találkozások születtek már így, a finn író, Kira Poutanen *A csodálatos tenger* című regényének nagykövete Hosszú Katinka volt, az *Egy elmebeteg nő naplóját* Zacher Gábor ajánlotta, Boris Vian *Tajtékos napok* című kötetét Bálint gazda, Andrzej Stasiuktól a *Hogyan lettem író*t Szabó Balázs zenész-énekes, az egyik kedvencemet, Viktor Pelevin *Kristályvilágát* pedig Háy János” – hoz Horváth Panna néhány példát a könyvek, az olvasás tágabb értelmű hídépítő, közösségformáló erejére, amely másfajta együttműködésekben is tetten érhető. A Poket ifjúsági sorozatának bővítését például a Móra és a Kolibri kiadó segíti. Utóbbi ajánlására került az automataiba a holland Guus Kuijer világszerte népszerű kamaszregénye, a *Minden dolgok könyve*, a Mórának köszönhetően pedig idén márciusban, Romhányi József születésének századik születésnapja alkalmából előbb a *Szamárfül*, majd Janikovszky Éva születésének kilencvenötödik évfordulójára az *Égigérő fű*. Ifjúsági köteteknek ráadásul soha nem egy személy, hanem mindig egy alapítvány a nagykövete, amelyet a bevételből támogatnak is. Legutóbb a kórházban lévő, súlyos beteg gyermekek nyelvtanulást segítő Amigos a Gyerekekért Alapítvánnyal fogtak össze, az önkéntesek és a diákok szövegeiből született meg a *Barátság a négy fal között* című különleges novellaválogatás.

„Az elmélyült, lassabb, ám termékenyebb gondolkodást szeretnék elősegíteni”

ÉLŐBEN A LEGJOBB

A fenti felsorolásból az is jól látszik, hogy nem csupán ismert klasszikus vagy kortárs szerzők munkái jelennek meg a Poket kínálatában, hanem olyan külföldön már befutott kötetek is, amelyekre még nem talált rá a hazai közönség, például azért, mert nem készült magyar fordításuk. Ilyen például David Sax esszégyűjteménye, *Az analóg bosszúja*, ami a múlt év elején került be a zsebkönyvek közé saját kiadásként, két egyetemista fordításában, Keleti Éva fotóművész ajánlásával. „Ahogy oly sok mindenre, erre is a Goodreads-en akadunk rá, ezt gyakran böngésszük, és ha valakinek valami megtetszik, bedobjuk a közönsébe, majd együtt döntünk a sorsáról. Ez esetben is így történt, mindannyian elolvastuk angolul, és kivétel nélkül nagyon fontos írásnak találtuk, ami nemcsak nekünk, de az olvasóinknak is meghatározó lehet. Pont arról a kérdésről szól ugyanis, mint amiből a Poket kinőtte magát: milyen árnyoldalai vannak a tökéletes digitalizációnak, hogyan kell és lehet ebből kimenekülni? Ráadásul mindez igen szórakoztató módon van megírva, tele a való életből vett, elgondolkodtató példákkal” – magyarázza Panna.

Hasonló indítatásból született meg az április végén megjelent *Zsebkvíz* is, amelyet a két másik irodalmi szerkesztő, Asztalos Emese, Sidó Anna, valamint Horváth Panna szerkesztett. A „közösségi kérdezz-felelek” műfajú könyv, amely harminc, irodalmi tényeken, idézeteken és életrajzokon alapuló kérdéssort tartalmaz, szintén az analóg világhoz való visszatéréshez kapcsolódik, az elmélyült, lassabb, ám termékenyebb gondolkodást szeretnék vele elősegíteni. Visszafogni kicsit az a fajta dühvel kevert türelmetlenséget, ami ma már általános: ha nem jut eszünkbe valami, minimálisan sem törjük rajta a fejünket, helyette rögtön elkezdünk kutakodni az interneten. Ez ugyan pillanatnyilag valóban feloldja a bennünk lévő feszültséget, hosszú távon biztos, hogy káros. A könnyen jött

információ könnyen elfelejtődik, ráadásul elvesz az a fajta jó érzés is, ami akkor tölti el az embert, amikor megküzdött valamiért.

A Poket létrehozói egy kevésbé látványos, ám az emberekben mégis ott mocorgó igényt találtak el – hogy mennyire így van ez, bizonyítja on- és offline követőik száma szerzte az országban. „Két éve alakult meg az első, tőlünk teljesen független, #poketközösség nevű Facebook-csoport. Ennek ma már több mint ötezer tagja van, és nagyon aktívak, könyv- és filmklubokat, kirándulásokat szerveznek, barátságok sora született. Külön öröm, hogy kezdünk elszakadni a Budapest-központúságtól. Mára nem csupán automatáink vannak a nagyobb vidéki városokban, hanem ott is megjelentek a poketes csapatok, az emberek személyesen is összejárnak, irodalomról beszélgetnek, kincskeresést szerveznek. Nyíregyházán még olyan is volt, hogy az egész közösség bent »aludt« a könyvtárban, és hajnalig könyvekről diskurált” – meséli Panna. Szerinte e közösségek megszületése a legnagyobb sikerük, és hogy annak a korosztálynak egy részét is sikerült legalább részben megmozgatniuk, amelynek tagjai kis túlzással zsebükből okostelefonnal születtek.

„Minket is meglepett, de sok pozitív visszajelzést kapunk a tizenévesektől, a nemrégiben indított olvasónapló-író felhívásunkra is rengeteg értő-érző, személyes írás született, meghatározó volt olvasni némelyiket. És mivel a Poket lényege éppen ez: az irodalmat népszerűsíteni és ezen keresztül új közösségeket építeni, nagyon vártuk már, hogy a valóságos térben is együtt legyünk. A Poket-élménynek a kezdetektől fogva fontos részei voltak az offline találkozások, azaz a könyvbemutatók, filmvetítések, koncertek vagy akár egy közös faültetés. Ezeket az alkalmakat szeretnénk mihamarabb visszahozni, és nyáron, ha lehet, minél több fesztiválon megjelenni. Mert ennél nincs jobb a világon: jó könyvekről jót beszélgetni. És ezt igazán csak élőben lehet csinálni.” ■